ISSN 0203-9494. ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВА, 2024, випуск 73, с.220–229.
PROBLEMS OF SLAVONIC STUDIES, 2024, issue 73, pp.220–229.

УДК 378.091.24:[81'255.2:34]
DOI: 10.30970/sls.2024.0.4846

ЮРИДИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД У ПРОГРАМІ ПІДГОТОВКИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ – ВИМОГА ЧАСУ

Лілія ПОТАПЕНКО

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
бул. Т. Шевченка, 81, Черкаси, 18031 (Україна)
кафедра теорії та практики перекладу
e-mail: kaf.slovfilzarlit@gmail.com

У статті розглядається проблема вивченості польсько-українського і українсько-польського юридичного перекладу українськими і польськими перекладознавцями та представленість юридичного перекладу як освітнього компоненту у фаховій підготовці перекладачів з польської. В праці висвітлюється ситуація з недостатнім методичним забезпеченням курсу практики юридичного перекладу в українських вишах. Зроблені пропозиції щодо етапів опрацювання методичного забезпечення цього курсу, які випливають з багаторічного досвіду підготовки польсько-українських перекладачів, накопиченого в ННІ іноземних мов Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Ключові слова: польсько-український переклад, підготовка перекладачів з польської, юридичний переклад, жанри юридичного тексту, соціальний запит, освітня програма, робочі програми, методичне забезпечення, прокурсори дисципліни, формування навику юридичного перекладу, глосарій.

Завжди активні економічні і правові відносини між Україною і Республікою Польща сьогодні набули особливого значення. Їх інтенсивність під час війни пояснюється масовою міграцією українського населення до Польщі і орієнтованістю української економіки і бізнесу на заміщення дефіциту товарів у державі іншими виробниками, у тому числі польськими. Міграція населення, не обмежена трудовою міграцією, зумовлює необхідність правового врегулювання всіх соціально-політичних аспектів адаптації українських біженців у Республіці Польща. Така ситуація сформувала гострий соціальний запит на кваліфіковані кадри перекладачів з польської, які своїми високопрофесійними перекладами повинні забезпечувати документальне супроводження всіх економічних і соціальних процесів. Таким чином, актуальність галузі юридичного перекладу набула вкрай важливого значення.

У статті зроблена спроба відповісти на питання, як підготувати очікуваного суспільством перекладача з польської, які кроки треба зробити, аби підвищити ефективність курсу юридичного перекладу в українських вишах. Для цього необхідно проаналізувати освітні програми з практичних курсів польсько-українського перекладу і

© Потапенко, Л., 2024

з'ясувати, чи включено в них юридичний дискурс як об'єкт перекладу для підготовки майбутніх перекладачів; також треба встановити стан методичного забезпечення курсу юридичного перекладу – інтегральної частини практики польсько-українського перекладу – і запропонувати своє бачення його перспективи.

Огляд тематичних розвідок полоністичних наукових осередків показує, що в українських вишах вивченням проблем польсько-українського перекладу більшою чи меншою мірою займаються всі кафедри полоністики та ті кафедри перекладу, де викладається польська. При цьому матеріали науково-практичних конференцій та інші фахові публікації містять головним чином дослідження польсько-українського *літературного* перекладу. На питаннях практики перекладу текстів інших мовних стилів та проблемах викладання курсу польсько-українського перекладу поза літературним чи публіцистичним текстом дослідники ще недавно майже не зосереджувалися. При цьому огляд доступних публікацій з перекладознавства останніх років вказує на явний інтерес українських учених до вивчення юридичного перекладу, от тільки цей вид перекладу досліджується найчастіше на матеріалі романо-германських мов, зокрема, англійської. Такий висновок підтверджується бібліографічними даними, представленими і вичерпно прокоментованими у статті Л. Роєнко, О. Горлатової та С. Редько "Особливості перекладу юридичних текстів", де зазначено:

> "Черноватий Л. М., Карабан В. І. (Karaban, 2004), Іванко Ю. П., Ліпко І. П., І. М. Клименко, І. С. Зоренко, І. Шумило (Shumylo at al., 2016), Т. Сніца досліджували особливості перекладу юридичних текстів, Доценко О. М. вивчала способи англо-українського перекладу текстів міжнародних договорів, Шугаєв А. В. – особливості перекладу документів міжнародного права. Фурт Д., Дорда С. В., Швелідзе Л. Д. (Shvelidze et al., 2019), Мельник П. В. вивчали способи перекладу юридичних термінів українською мовою з англійської мови. Дослідженню стратегій перекладу англомовного юридичного дискурсу присвятили свої наукові праці Ходаковська О. О. (Khodakovska, 2020), Титаренко Є. А., Алексєєва І. С., Комісаров В., Іщенко Н., Гончарова В. (Ishchenko at al., 2021) та інші". (2021, с. 92-93)

Додамо до цього публікацію "Особливості перекладу юридичних документів та їх оформлення" І.В. Бойко (2015), а також ті позиції, які з'явилися відносно недавно: дисертацю Т. В. Стоянової "Особливості перекладу юридичних документів ЮНЕСКО із захисту прав на освіту" (2019), навчально-методичний посібник М. Р. Ткачівської, В. В. Ткачівського, В. І. Ницполь, С. С. Кобута "Перекладацька практика. Особливості перекладу документів" (2021) та статтю Л. В. Логінової і О. В. Іваніщенко "Особливості перекладу юридичних текстів англійською мовою" (2021). Цей перелік неповний, є й інші праці українських перекладознавців, які досліджують специфіку перекладу на українську іншомовних юридичних текстів. Але віднедавна спостерігається пожвавлення вивчення юридичного тексту і серед українських полоністів. Про це свідчать праці український дослідників О. М. Дуфенюк ("Стратегія перекладу польського правового тексту на прикладі термінології кримінального процесу", 2017), С. В. Єрьоменко ("Юридичний переклад: лексичний аспект", 2023), А. К Солодкої ("Особливості перекладу юридичних термінів", 2023) та деяких інших.

Опрацьовуючи курс польсько-українського юридичного перекладу, викладач може звертатися до названих джерел, але вони не покриють дефіциту бібліографічних позицій, які б представляли специфіку ділового і – вужче – юридичного перекладу з польської. Навіть якщо звернутися до досвіду польських колег, виявиться, що

при вивченості ними юридичного дискурсу "вздовж і поперек" та проблем перекладу нелітературних, у тому числі юридичних, текстів (див. Х. Дзєржановська (Dzierżanowska, 1990), З. Кшиштофорська-Вейсвассер (Krzysztoforska-Weisswasser, 1995), Д. Кєржовська (Kierzkowska, 2002), А. Йопек-Босяцька (Jopek-Bosiacka, 2009) та ін.) польсько-український і українсько-польський юридичний переклад не має тривалої традиції вивчення. Щоправда, польські мовознавці створили необхідні підручники, за якими готують перекладачів з української, керуючись вимогами кваліфікаційного іспиту на присяжного перекладача. Серед них насамперед варто назвати "Ukraiński język prawny i prawniczy, część 1" (2016) і "Ukraiński język prawny i prawniczy, część 2" (2024), створені мовознавцями Варшавського університету. Заслуговують на увагу посібник "Teksty egzaminacyjne dla kandydatów na tłumacza przysięgłego" за редакцією З. Рибінської (Rybińska, 2011), методичні розвідки І. Митнік (Mytnik, 2021) та праця М. Єж "Юридична українська мова – спеціалізований підручник для польських студентів" (2014) та ін. Як свідчать доступні джерела, програми підготовки перекладачів української мови в інших польських університетах у практичній своїй частині спираються радше на підручники і посібники з вивчення мови, а не на спеціальні підручники з практики польсько-українського перекладу. Але як би не було, польські колеги нині мають кращу ситуацію щодо забезпеченості курсу юридичного перекладу необхідними дидактичними матеріалами, ніж їхні українські колеги.

Відсутність підручника чи посібника з польсько-українського юридичного перекладу на обрії українських методичних пропозицій частково компенсується наявністю юридичних і ділових вітчизняних двомовних словників (І. С. Яценко, ред. (2004), Р. І., Корсовецька, О. М. Сухомлинов (2006), Т.О. Коломоєць, Т. В. Хом'як (2018) та ін., В. В. Верьовкін та К. О. Марущенко (2020) і відносною доступністю польського лексикографічного доробку у цій галузі (M. Aleksiejenko (2002), M. Zięba, (ed.) (2004), G. Ojcewicz (red.) (2006), I. Kononenko, I. Mytnik, E. Wasiak (2010) та ін. Корисними будуть підручники з навчання писання текстів прикладної правничої тематики, видані здебільшого у Польщі (Kasterski, 2003) та інші і доступні зразки й оригінали юридичних документів.

Попри методичні складнощі підготовки фахівців з юридичного перекладу, запит на їхню працю залишається одним із найважливіших викликів, звернених до закладів вищої освіти України. Це означає, що необхідно переглянути наявні програми з фахової дисципліни "Практика перекладу з польської мови" на предмет представленості в них компоненти "Польсько-український юридичний переклад" та включити юридичний переклад до переліку вибіркових дисциплін, і далі – оновити чи заново опрацювати методичне забезпечення курсу. Як показує ситуація, це завдання цілком спирається на компетентність та творчу ініціативу викладача. Наприклад, викладач польської мови і перекладу з польської В.П. Яручик запропонував амбітний і детальний силабус міжгалузевої вибіркової дисципліни "Українсько-польський переклад у юриспруденції" для бакалаврів Волинського університету імені Лесі Українки (Яручик, 2021). Є й інші приклади методичної творчості у цьому напрямі в українських вишах, де готують перекладачів з польської.

Задовго до формування сучасного соціального запиту на фахівців з польсько-українського юридичного перекладу юридичний дискурс як предмет вивчення був присутній в освітніх програмах з перекладу Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. У 2001/2002 навчальному році на базі університету було відкрито нову спеціальність "Польсько-російський переклад з другою мовою

(польською)" й опрацьовано програми для навчального курсу "Практика перекладу з польської мови", які охоплювали також галузь юридичного перекладу з польської. З 2022/2023 навчального року запроваджено нову освітньо-професійну програму у межах освітньої кваліфікації бакалавра філології зі спеціалізації "Слов'янські мови та літератури (переклад включно) – перша польська" – "Польська мова, переклад та міжкультурна комунікація". Курс "Практика перекладу з польської мови" і у цій освітній програмі відіграє визначальну роль, а одне з основних його завдань, на нашу думку, полягає у вивченні принципів перекладу юридичних текстів.

Як свідчить багаторічний досвід, у плануванні наскрізного навчального курсу з практики перекладу юридичний переклад доцільно впроваджувати на старшому курсі бакалаврської підготовки, коли пошукувачі вищої освіти вже мають чітке уявлення про державний устрій Республіки Польща та її правові інститути, а також володіють польською мовою на рівні, який забезпечує застосування у перекладі її стилістичної диференціації. Тож прокурсорами впровадження юридичного перекладу повинні стати інші дидактичні курси, передусім "Практичний курс основної мови (польської)", "Практика перекладу з основної мови (польської)", а також "Лінгвокраїнознавство" та "Перекладознавство", які реалізують взаємозв'язок між глоттодидактикою і перекладознавством.

У перспективі юридичного перекладу важливо планувати зміст робочих програм з фахової підготовки так, щоб спочатку на заняттях з основної мови навчати студентів створювати тексти прикладних жанрів офіційно-ділового стилю на основі польських зразків (мотиваційний лист, заява, оголошення, скарга тощо), на заняттях з "Лінгвокраїнознавства" ознайомлювати їх з основами польської державності, а робочу програму курсу перекладу складати так, щоб на шляху до юридичних текстів студенти спочатку опановували переклад офіційно-ділових текстів прикладної та комерційної тематики (оголошення, заяви, скарги, протоколи, запити, договори, угоди та ін.), поступово навчаючись виконувати завдання все більшої складності – аж до опанування перекладу юридичного тексту. Таким чином, мовна підготовка студентів у процесі вивчення «Практичного курсу польської мови» буде формувати у них усвідомлення місця юридичних текстів у *генологічній* перспективі мови і вміння ідентифікувати їх за конститутивними жанровими ознаками. Вона також дасть змогу студентам розглядати юридичний текст у *перекладознавчій* перспективі, забезпечуючи опанування його специфіки як об'єкта перекладу.

Курс польсько-українського юридичного перекладу можна поділити на три основні етапи. На першому етапі треба виконати такі дії:

– детально вивчити наукову літературу з питань взаємозв'язку глоттодидактики та перекладознавства в підготовці перекладачів у різних перекладацьких галузях, беручи до уваги як український, так і польський досвід підготовки;

– ознайомитися з пропозицією наявних лексикографічних джерел: як словників з юриспруденції, так і двомовних польсько-українських/українсько-польських юридичних словників та інших спеціалізованих словників з маргінальних галузей юридичної практики;

– освоїти новітню методичну літературу, щоб виділити ефективні методи навчання перекладачів у галузі юридичного перекладу, беручи до уваги підбір текстів для перекладу, типи вправ, які використовуються при викладанні курсу;

– описати комп'ютерні дидактичні програми, які використовуються у професійній підготовці перекладачів.

Такі підготовчі кроки дозволять окреслити доступну методологічну базу опрацьовуваного курсу.

Другий етап діяльності при створенні курсу юридичного перекладу має бути спрямований на підготовку та впорядкування матеріальної бази курсу, а саме:

– відбір правових актів українського та польського чинного законодавства, які регулюють професійну діяльність перекладача у сфері юридичного перекладу і окреслюють його правовий статус та юридичну відповідальність з впровадженням поняття присяжного перекладача як реалії польського законодавства;

– відбір текстів польських і українських законодавчих актів, які встановлюють основні державні інститути й окреслюють права та обов'язки громадян (конституції, кодекси законів, державні постанови тощо);

– відбір типів юридичних текстів, які найчастіше фігурують в українській нотаріальній практиці і потребують перекладу з огляду на міграційні процеси (особисті документи громадян, що посвідчують особу, освіту, трудову зайнятість, нотаріальні акти, довіреності, рішення суду, договори купівлі-продажу, договори оренди тощо);

– збір оригінальних документів як зразків текстів зазначених жанрів для вивчення специфіки юридичного перекладу;

– збір матеріалів, які б містили аналіз проблем, що виникають у процесі перекладу юридичних текстів.

Третій етап роботи над створенням практичного курсу юридичного перекладу передбачає детальний аналіз вибраних зразків юридичного тексту з точки зору їх структури, лексики та граматики з акцентуацією на сталих синтаксичних конструкціях та їх іншомовних еквівалентах. На цьому етапі викладач повинен побудувати алгоритм дій, спрямованих на формування навиків перекладу юридичних текстів. Дії за цим алгоритмом можуть мати певну послідовність і, залежно від жанру юридичного тексту – варіативність. Серед них:

– створення глосарію до юридичного тексту вибраного жанру;

– опрацювання польсько-українського словничка до цього тексту;

– словотворчі і граматичні вправи на базі глосарію;

– переклад окремих речень, які містять лексеми з глосарію тексту;

– переклад речень, які містять багатозначні слова, де реалізуються різні значення багатозначного слова;

– виконання "відкритих" завдань – самостійне створення студентами речень, які включають лексеми з глосарію;

– підбір синонімів і антонімів до слів з глосарію;

– створення словосполучень з тематично актуальною лексикою;

– робота зі словниками лексичної сполучуваності, пошук еквівалентів стійких сполук в іншій мові;

– переклад зразків юридичних текстів вибраного жанру з польської мови на українську, аналіз їх структури і змісту;

– переклад оригінальних текстів вибраного юридичного жанру з польської мови на українську, аналіз труднощів перекладу;

– переклад зразків текстів вибраного юридичного жанру з української мови на польську, аналіз їх структури і змісту;

– переклад оригінальних текстів вибраного юридичного жанру з української мови на польську, аналіз труднощів перекладу.

Складність курсу і міра професійної відповідальності, до якої він готує, конфронтує з його академічною тривалістю – це, зазвичай, лише три академічні кредити. З огляду на це, окремим і важливим завданням викладача є створення змістовного депозиту зі зразками текстів й оригінальними юридичними текстами тих жанрів, які не ввійшли до основного курсу польсько-українського юридичного перекладу, але мають велике практичне значення у польсько-українському і українсько-польському документообігу. Ці матеріали можуть призначатися для самостійної роботи студентів. Самостійно можна вивчати також польські і українські державні документи, які регулюють професійну діяльність перекладача у сфері юридичного перекладу й окреслюють його правовий статус та юридичну відповідальність. На підставі цих документів доцільно опрацювати питання для самоконтролю.

Отже, стрімке пожвавлення польсько-українських контактів, зумовлене війною, інтенсивний рух громадян, який відбувається між Україною та Польщею, численні життєві колізії, що потребують вирішення у встановленому законом порядку, створюють безліч правових документів і ставлять питання якісного польсько-українського перекладу на важливе місце серед інших проблем сьогодення. Запропонований у статті поетапний алгоритм створення методичного забезпечення для курсу польсько-українського юридичного перекладу має на меті допомогти впровадити цей курс до програми професійної підготовки перекладачів, незважаючи на відсутність спеціальних підручників і навчальних посібників. На етапі створення робочих програм алгоритм може служити орієнтиром щодо їх структури і змістової наповненості. Така пропозиція, на нашу думку, робить внесок у задоволення соціальних запитів, які формує війна в Україні, оскільки підготовка спеціалістів у галузі польсько-українського юридичного перекладу є відповіддю українських університетів на один із гострих викликів сучасності.

Список посилань

Стоянова, Т. В., 2019. *Особливості перекладу юридичних документів ЮНЕСКО із захисту прав на освіту*. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. Одеса.

Бойко, І. В., 2015. Особливості перекладу юридичних документів та їх оформлення. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* [е-журнал] 4 (16). Доступно: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/boiko_osoblyvost_perekladu.pdf [Дата звернення: 25 червня 2024]

Борис, О., 2016. Переклад юридичних термінів у польсько-українському контексті спадкового права (лексичні та граматичні аспекти). В: Irena Mytnik, red. *Studia Ucrainica Varsoviensia*, 4. Warszawa, s. 35–42.

Верьовкін, В. В. та Марущенко, К. О., 2020. *Українсько-польський словник митно-прикордонних термінів.* [Е-книга]. Warsaw: RS Global Sp. z O.O. Доступно: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31959/Verovkin_Marushchenko_slovnyk.pdf?sequence=1 [Дата звернення: 25 червня 2024]

Дуфенюк, О. М., 2017. Стратегія перекладу польського правового тексту на прикладі термінології кримінального процесу. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 1, с. 324–332.

Єж, М., 2014. Юридична українська мова – спеціалізований підручник для польських студентів. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 9, с. 94–101.

Єрьоменко, С. В., 2023. Юридичний переклад: лексичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*, 63, 1, с. 77–85.

Корсовецька, Р. І. та Сухомлинов, О. М., 2006. *Російсько-польсько-український словник-довідник ділової лексики*. Донецьк: Юго-Восток.

Логінова, Л. В. та Іваніщенко, О. В., 2021. Особливості перекладу юридичних текстів англійською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 49, 2, с. 162–165.

Роєнко, Л., Горлатова, О. і Редько, С., 2021. Особливості перекладу юридичних текстів. *Актуальні питання іноземної філології*, 15, с. 91–96.

Солодка, А. К., 2023. Особливості перекладу юридичних термінів. *International Science Journal of of Education & Linguistic,* 2, 4, pp. 68–74.

Ткачівська, М. Р., Ткачівський, В. В., Ницполь, В. І. та Кобута, С. С., 2021. *Навчально-методичний посібник "Перекладацька практика. Особливості перекладу документів" для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії"*. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника.

Українсько-польський/польсько-український словник юридичних термінів, 2018. Коломоєць Т. О. та Хом'як Т. В., ред. Запоріжжя: ЗНУ.

Яручик, В. П., 2021. *Силабус вибіркової навчальної дисципліни "Українсько-польський переклад у юриспруденції"*: [pdf] Режим доступу: <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-/ОПП%202020%20Силабус%20Укр-пол.%20перкл.%20юрист.%20В.%20Яручик.pdf> [Дата звернення: 06 червня 2024].

Яценко, І. С. та Яценко, С. С., ред., 2004. *Українсько-польський, польсько-український термінологічний словник: Право. Фінанси. Економіка. Торгівля*. Київ: Школа.

Aleksiejenko, M., 2002. *Polsko-rosyjsko-ukraiński słownik języka oficjalno-urzędowego*. Szczecin: Azbukownik.

Bielak, A. i Zięba, M., ed., 2004. *Polsko-ukraiński, ukraińsko-polski glosariusz terminów administracji publicznej*. Lublin: Fundacja Młoda Demokracja.

Borys, O., Jeż, M. i Mytnik, I., 2016. *Z ukraińskim na ty. Podręcznik do nauki języka ukraińskiego. Ukraiński język prawny i prawniczy. Poziom zaawansowany wyższy*. Warszawa.

Dzierżanowska, H., 1990. *Przekład tekstów nieliterackich: na przykładzie języka angielskiego*. Warszawa: PWN.

Jopek-Bosiacka, A., 2021. *Przekład prawny i sądowy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kasterski, R., 2003. *Jak pisać?* 2. Bielsko-Biała: Park.

Kierzkowska, D., 2002. *Tłumaczenie prawnicze*. Warszawa: Translegis.

Kononenko, I., Mytnik, I. i Wasiak, E., 2010. *Słownik tematyczny polsko-ukraiński*. Warszawa: PWN.

Krzysztoforska-Weisswasser, Z., 1995. *Wykorzystanie tekstów paralelnych przy tłumaczeniu wyroków w procesie cywilnym.* Lingua Legis, 2, s. 18–20.

Mytnik, I., Przybysz, O. i Zaika, N., 2024. *Ukraiński język prawny i prawniczy, część 2. Ochrona danych osobowych*. Warszawa: Siedlce.

Mytnik, I., 2021. *Z problematyki nauczania ukraińskiego języka prawa w środowisku polskojęzycznym: synonimia i ekwiwalencja międzyjęzykowa*. Roczniki Humanistyczne, LXIX, 10, s. 139–155.

Ojcewicz, G., ed., 2006. *Praktyczny słownik policyjno-prawniczy: polski, białoruski, litewski, rosyjski, ukraiński*. Legnica: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji.

Rybińska, Z., ed., 2011. *Teksty egzaminacyjne dla kandydatów na tłumacza przysięgłego*. Translegis.

References

Alekseenko, M., 2002. *Polish-Russian-Ukrainian dictionary of the official language*. Shchytyn: Azbukownik. (In Polish)

Borys, O., 2016. Translation of legal terms in the Polish-Ukrainian context of inheritance law (lexical and grammatical aspects). In: Irena Mytnyk, ed. *Studia Ucrainica Varsoviensia*, 4. Warszawa, pp. 35–42. (In Ukrainian)

Borys, O., Yezh, M. and Mytnik, I., 2016. *Be with Ukrainian on the same page. Textbook for learning Ukrainian. Ukrainian legal language. Upper advanced level*. Warsaw. (In Polish)

Boyko, I. V., 2015. Peculiarities of translation of legal documents and their registration. *Materials of the II International Scientific and Practical Conference* [e-journal] 4(16). Avialable at: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/boiko_osoblyvost_perekladu.pdf [Accessed 25 June 2018] (In Ukrainian)

Byelak, A. and Ziemba, M., ed., 2004. *Polish-Ukrainian, Ukrainian-Polish glossary of public administration terms*. Lublin: Fundacja Młoda Demokracja. (In Polish)

Diufenyuk O. M., 2017. Strategy for translating a Polish legal text using the example of criminal procedure terminology. *Scientific Bulletin 1 of the Lviv State University of Internal Affairs*, 1, pp. 324–332. (In Ukrainian)

Dzierzhanovska, H., 1990. *Translation of non-literary texts: on the example of English*. Warsaw: PWN. (In Polish)

Kasterski, R., 2003. *How to write? 2*. Bielsko-Biała: Park. (In Polish)

Kiezhkovska, D., 2002. *Legal translation*. Warsaw: Translegis. (In Polish)

Kononenko, I., Mytnik, I. and Wasiak, E., 2010. *Polish-Ukrainian thematic dictionary*. Warsaw: PWN. (In Polish)

Korsovetska, R. I. and Sukhomlynov, O. M., 2006. *Russian-Polish-Ukrainian dictionary-handbook of business vocabulary*. Donetsk: Yugo-Vostok. (In Ukrainian)

Kzhyshtoforska-Weisswasser, Z., 1995. *The use of parallel texts at translation of judgments in civil proceedings*. Lingua Legis, 2, s. 18–20. (In Polish)

Loginova, L. V. and Ivanishchenko, O. V., 2021. Peculiarities of translating legal texts into English. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Philology*, 49, 2, pp. 162–165. (In Ukrainian)

Mytnik, I., Pshybysh, O. and Zaika, N., 2024. *Ukrainian legal language, part 2, Personal data protection*. Warsaw: Siedlce. (In Polish)

Mytnik, I., 2021. On the issue of teaching the Ukrainian language of law in a Polish-speaking environment: synonymy and interlingual equivalence. *Humanities yearbooks*, LXIX, 10, pp. 139–155. (In Polish)

Oycevich, G., ed., 2006. *Practical police-law dictionary: Polish, Belarusian, Lithuanian, Russian, Ukrainian*. Legnica: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji. (In Polish)

Royenko, L., Horlatova, O., and Redko, S., 2021. *Peculiarities of translation of legal texts.* Current issues of foreign philology, 15, pp. 91–96. (In Ukrainian)

Rybinska, Z., ed., 2011. *Examination texts for candidates for sworn translators*. Translegis. (In Polish)

Solodka, A. K., 2023. Features of translating legal terms. *International Science Journal of of Education & Linguistics*, 2, 4, pp. 68–74. (In Ukrainian)

Stoyanova, T. V., 2019. *Features of translating UNESCO legal documents on the protection of the right to education.* Qualifying research paper on the rights of the manuscript. State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky". Odesa. (In Ukrainian)

Tkachivska, M. R., Tkachivskyi, V. V., Nitspol, V. I. and Kobuta, S. S., 2021. *Educational and methodological manual "Translation practice. Peculiarities of document translation" for students of the 4th year of full-time and part-time studies of the specialty "International relations, public communications and regional studies"*. Ivano-Frankivsk: Prykarpat. Nats. Un-t imeni Valylia Stephanyka. (In Ukrainian)

Ukrainian-Polish/Polish-Ukrainian dictionary of legal terms, 2018. Kolomoets, T. O. and Hamster, T. V., red. Zaporizhzhia: ZNU. (In Ukrainian)

Veryovkin, V. V. and Marushchenko, K. O., 2020. *Ukrainian-Polish Dictionary of Customs and Border Terms* [e-book] Warsaw: RS Global Sp. z O. O. Available: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31959/Verovkin_Marushchenko_slovnyk.pdf?sequence=1 [Date of application: June 25, 2024] (In Polish)

Yaruchyk, V. P., 2021. *Ukrainian-polish translation in jurisprudence*. Syllabus of a selective educational discipline bachelor's degree: VNU named after L. Ukrainki, Lutsk, [pdf] Access mode: <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-/ОПП%202020%20Силабус%20Укр-пол.%20перекл.%20юрист.%20В.%20Яручик.pdf> [Date of application: June 6, 2024]. (In Ukrainian)

Yatsenko, I. S. and Yatsenko, S. S., ed., 2004. *Ukrainian-Polish, Polish-Ukrainian terminological dictionary: Law. Finances. Economy*. *Trade*. Kyiv: School. (In Ukrainian)

Yeriomenko, S. V., 2023. Legal translation: lexical aspect. *Scientific Bulletin. International Humanitarian University. Philology Series*, 63, 1. pp. 77–85. (In Ukrainian)

Yezh, M., 2014. Legal Ukrainian Language – a Specialized Textbook for Polish Students. *Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language*, 9. Lviv, pp. 94–101. (In Ukrainian)

Yopek-Bosiacka, A., 2021. *Legal and judicial translation*. Warsaw: Wydawnictwo Naukowe PWN. (In Polish)

LEGAL TRANSLATION IN THE TRAINING PROGRAM POLISH-UKRAINIAN TRANSLATORS – THE NEED OF THE TIME IN

Liliya POTAPENKO

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
81, T. Shevchenko Blvd., Cherkasy, 18031 (Ukraine)
Department of Theory and Practice of Translation
e-mail: kaf.slovfilzarlit@gmail.com

Abstract

Background: The training of highly qualified translators from the Polish language became the time requirement for Ukrainian universities during the war in Ukraine. In the conditions of intensive Polish-Ukrainian contacts and mass migration of the Ukrainian population, legal translation has acquired special importance. This circumstance dictates the need to introduce legal translation as an integral part of the course of translation practice from the Polish language to educational programs of translation specialties.

Purpose: The purpose of the study is to analyze the situation regarding the possibility of methodical provision of the educational course of Polish-Ukrainian legal translation. At the same time, the fact is stated that the problems of Polish-Ukrainian translation of legal texts are insufficiently studied in modern translation studies. The shortage of scientific developments in this field of translation and the absence of university textbooks and manuals on this discipline are emphasized. The article proposes a step-by-step algorithm for creating methodological support for the Polish-Ukrainian legal translation course based on available scientific and practical materials. Precursor courses of this educational discipline have been determined.

Results: The step-by-step algorithm for creating methodological support for the Polish-Ukrainian legal translation course proposed in the article allows us to introduce this discipline into the professional training program for translators from Polish. It will help compensate for the lack of textbooks and teaching aids in this discipline and, at the stage of creating working programs, can serve as a guide both in terms of the structure of the created programs and their content. Such a proposal, in our opinion, contributes to the solution of social demands that are being shaped by the war in Ukraine. Training of specialists in the field of Polish-Ukrainian legal translation is the response of Ukrainian universities to one of the most pressing challenges of our time.

Key words: Polish-Ukrainian translation, training of translators from Polish, legal translation, genres of legal text, social inquiry, educational program, work programs, methodical support, precursors of the discipline, formation of the skill of legal translation, glossary.